

μειδιᾷ σιωπῶν, ὅταν ὁ Χάμλετ λέγει ἐνώπιόν του ὅτι ἐθαρύνθη τὰς γυναῖκας), ὅτι ὁ Χάμλετ, λέγοντες ἡμεῖς, δὲν ἀγαπᾷ, ἀλλ' ὑποκρίνεται, καὶ ἀμελῶς μάλιστα, ὅτι ἀγαπᾷ. Μάρτυρα τοῦτου ἔχομεν αὐτὸν τὸν Σαίξπηρ.

Εἰς τὴν πρώτην σκηνὴν τῆς τρίτης πράξεως ὁ Χάμλετ λέγει πρὸς τὴν Ὁφελίαν :

«Σὲ ἀγαποῦς» ἄλλοτε !

Ὁφελία.

«Πρίγκηψ, μ' ἐκάμετε νὰ τὸ πιστεύσω.

Χάμλετ.

«Καὶ ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ πιστεύσης... Δὲν σ' ἀγαποῦσα».

Καὶ λέγων τὴν τελευταίαν ταύτην λέξιν ὁ Χάμλετ, εἶνε πολὺ πλησιέστερα πρὸς τὴν ἀλήθειαν, πρὶν ὅσον ὁ ἴδιος ὑποθέτει. Τὰ αἰσθήματά του πρὸς τὴν Ὁφελίαν, ὑπαρξίν ἀθῶαν καὶ φωτεινὴν μέχρις ἀγιότητος ἢ εἶνε κυνικὰ (ἐνθυμήθητε τοὺς λόγους του, τοὺς διαφορομένους ὑπαινιγμούς, ὅταν ἐν τῇ σκηνῇ τῆς παραστάσεως εἰς τὸ θέατρον ζητῇ τὴν ἀδελφὴν τῆς ν' ἀναπαυθῇ ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς), εἴτε πομπώδη (προσέξατε εἰς τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Λαέρτου σκηνὴν ὅταν εἰσπῇ ἐντὸς τοῦ τάφου τῆς Ὁφελίας καὶ ὁμιλῇ μὲ γλώσσαν ἀξίαν τοῦ Μπραμαρμπάλ ἢ τοῦ καπετὰν Πιστόλα· «σαράντα χιλιάδες ἀδελφοί δὲν ἤμποροῦν νὰ φιλονεικήσουν μαζὶ μου ! ἂς ρίψουν ἐπάνω μας ἑν ἑκατομμύριον λῶφον !» κ.τ.λ.). Καὶ ὅλαι αἱ πρὸς τὴν Ὁφελίαν σχέσεις του δὲν εἶνε ἄλλο τι, ἢ ἀσχολία περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ μόνου, καὶ εἰς τὴν ἀναφώνησίν του : «ὦ, νύμφη ! μνήσθητί μου εἰς τὰς ἀγίας σου δεήσεις», βλέπομεν μίαν μόνον βασιεῖαν ἐπίγνωσιν τῆς ἰδίας του ἀσθενικῆς ἀδυναμίας—ἀδυναμίας εἰς τὸ ν' ἀγαπήσῃ—σχεδὸν δεισιδαιμόνως ὑποκυπτούσης πρὸ τοῦ «ἑεροῦ τῆς ἀγνότητος».

Εἰς τὸν Χάμλετ ἐνεσαρκώθη ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρνήσεως, ἡ αὐτὴ ἐκείνη ἀρχή, τὴν ὁποίαν ἄλλος μέγας ποιητής, ἀποχωρήσας ἀπὸ παντὸς καθαρῶς ἀνθρωπίνου, μᾶς παρουσίασεν ἐν τῇ μορφῇ τοῦ Μεφιστοφελούς. Ὁ Χάμλετ εἶνε αὐτὸς οὗτος ὁ Μεφιστοφελής, ἐγκεκλεισμένος ὅμως ἐντὸς τοῦ ζωντανοῦ κύκλου τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· διὰ τοῦτο ἡ ἀρνήσις του, χωρὶς νὰ εἶνε κακόν, αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ διευθύνεται κατὰ τοῦ κακοῦ. Ἡ ἀρνήσις τοῦ Χάμλετ, ἐνῶ ἀμφιβᾷ περὶ τοῦ καλοῦ, περὶ τοῦ κακοῦ δὲν ἀμφιβᾷ καὶ μάχεται κατ' αὐτοῦ ἀμειλίκτως. Ἀμφιβᾷ περὶ τοῦ καλοῦ, ὑποπτεύει τοῦτέστι τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰλικρινείαν του καὶ ἐπιτιθεταὶ κατ' αὐτοῦ οὐχὶ ὡς γνησίου, ἀλλ' ὡς κιβδηλοῦ καλοῦ, ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τοῦ ὁποίου κρύπτονται οὐδὲν ἥττον τὸ κακὸν καὶ τὸ ψεῦδος, οἱ προαιώνιοί του ἔχθροί· ὁ Χάμλετ δὲν καγχάζει μὲ τὸν διαβολικῶς ἀπαθῆ καυχασμὸν τοῦ Μεφιστοφελούς· εἰς αὐτὸ τὸ πικρὸν τοῦ μειδιαμα ἐνυπάρχει μελαγχολία, δεικνύουσα τὰ βόσσανά του καὶ παρκαίνουσα εἰς συνδιαλλαγὴν μετ'

αὐτοῦ. Ἐπίσης δὲν εἶνε ἀδιαφορία ὁ σκεπτικισμὸς τοῦ Χάμλετ καὶ εἰς τοῦτο ἔγκειται ἡ σημασία καὶ ἡ ἀξιοπρέπεία του· τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος, τὸ κάλλος καὶ ἡ δυσμορφία δὲν ἐνοῦνται πρὸ αὐτοῦ εἰς κάτι τι τυχαῖον, ἄφρονον, ἡλίθιον. Ὁ σκεπτικισμὸς τοῦ Χάμλετ, μὴ πιστεύων εἰς τὴν σύγχρονον, οὕτως εἰπεῖν, πραγματοποιήσιν τῆς ἀληθείας, εἶνε ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς τοῦ ψεύδους καὶ δι' αὐτοῦ τούτου καθίσταται εἰς τῶν κυριωτέρων ὑπερασπιστῶν τῆς ἀληθείας ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἀδυνατεῖ ἐξ ὁλοκλήρου νὰ πιστεύσῃ. Ἀλλ' εἰς τὴν ἀρνήσιν, ὅπως καὶ εἰς τὸ πῦρ, ὑπάρχει καταστρεπτικὴ δύναμις—καὶ πῶς νὰ κρατήσῃ τις τὴν δύναμιν ταύτην ἐντὸς ὁρίων, πῶς νὰ τῇ ὑποδείξῃ ποῦ ἀκριβῶς νὰ σταθῇ, ὅταν ἐκεῖνο, ὅπερ ὀφείλει νὰ καταστρέφῃ καὶ ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ φεισθῇ, εἶνε συχνὰ ἐνωμένον καὶ συνδεδεμένον ἀναποσπᾶστως ; Ἰδοὺ ποῦ μᾶς παρουσιάζεται τὸ τόσον συχνὰ παρατηρούμενον τραγικὸν μέρος τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς· διὰ τὸ ἔργον ἀπαιτεῖται σκέψις· ἀλλὰ ἡ σκέψις καὶ ἡ θέλησις ἀπεχωρίσθησαν καὶ καθ' ἑκάστην ἀποχωρίζονται ἔτι μᾶλλον...

«Ἡ ἔμφυτος ἐρυθρότης τῆς θελήσεως

μαραίνεται καὶ νοσεῖ, καλυπτομένη ἀπὸ τὴν ὠχρότητα τῆς σκέψεως...»

μᾶς λέγει ὁ Σαίξπηρ διὰ τοῦ στόματος τοῦ Χάμλετ... Καὶ ἰδοὺ ἀφ' ἐνὸς ἴστανται οἱ Χάμλετοι, οἱ σκεπτόμενοι, οἱ γνωστικοί, οἱ συχνάκις παγκόσμιοι, ἀλλὰ συχνὰ ἐπίσης καὶ ἄχρηστοί καὶ καταδικασμένοι εἰς ἀκινήσιαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου, οἱ ἡμιπαράφρονες Δὸν-Κιχῶται, οἵτινες διὰ τοῦτο μόνον καὶ ὠφελοῦν καὶ προάγουσι τοὺς ἀνθρώπους, διότι βλέπουν καὶ γνωρίζουν ἑν μόνον σημεῖον, συχνὰ μάλιστα ἀνύπαρκτον εἰς τὴν εἰκόνα ἐκείνην, ὁποῖον τὸ βλέπουν οὗτοι. Ἀκουσίως γεννῶνται ζητήματα· καὶ πρέπει λοιπὸν νὰ εἶνε τις τρελλός, διὰ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν ; ὁ δὲ νοῦς, ὁ μὴ παραπλάνηθεῖς, πρέπει, δι' αὐτὸ τοῦτο, νὰ στερῇται τὴν δύναμίν του ὅλην ;

(Ἔπεται τὸ τέλος).

Π. Α. ΑΞΙΩΤΗΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ἄν οἱ διανοητικῶς ἐργαζόμενοι διέκοπτον κάποτε τὴν ἐργασίαν των τὴν ἡμέραν ὅπως ἐπασχοληθοῦν μὲ κάτι ἐντελὲς διάφορον—μουσικὴν, ἀνάγνωσιν, περίπαικτον ἢ διασκέδασιν—τότε θὰ παρήγον κάτι καλλίτερον. Ὑπάρχει ὑγιεινὴ τοῦ πνεύματος, ὅπως καὶ τοῦ σώματος.

★

Ἡ κυρία Ε. φορεῖ ἓνα ἄσχημον φόρεμα, τὸ ὁποῖον δὲν τῆς πηγαίνει διόλου. Ἀλλὰ παρηγορεῖται, διότι τὰ ἐπλήρωσε χίλια φράγκα.

★

Ἡ λίπη καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους διαφόρους τὸν ἓνα ἀπὸ τὸν ἄλλον. Αἱ εὐτυχεῖς ψυχαὶ εἶνε ὅλαι ὅμοιαι.